

جهش تولید امنیت

مبثنی بر ده فرمان امنیتی در بیانیه گام دوم

مصطفی ساوه درودی^۱

DOR: 20.1001.1.17358671.1399.19.71.2.5

چکیده

بدون شک توسعه طلبی انسان یکی از مهم ترین عامل ایجاد ناامنی است که بیشتر در تفکر و اندیشه رهبران حکومتی و نخبگان جامعه بروز می یابد. این زیاده خواهی که بیشتر ناشی از کمبود منابع بود، باعث شد تا منظومه معنایی امنیت در طول تاریخ در پراکنش ناشی از منازعات جوامع انسانی، بیشتر در برداشت های حکومتی تعریف شود. مهم ترین آثار این برداشت لرزش های امنیتی در فهم از تهدید و مواجهه با تهدید است که موزاییکی شکننده از امنیت را در شرایط محیطی کشور ایجاد کرده است. به هر حال فهم در برداشت از امنیت در کنار درک از شرایط محیطی نقطه عزیمت بررسی استحکام امنیتی در کشور را تشکیل می دهد. ج.ا.ا. یکی از این کشورهاست که با توجه به شرایط خاص دوران بعد از انقلاب فراز و فرود خاصی در حوزه امنیت و ناامنی داشته است و اکنون که در گام دوم قرار گرفته و گذری چهل ساله از انقلاب اسلامی را تجربه کرده، برای رسیدن به قله افتخار در حوزه امنیت باید به ترسیم نقشه راه پرداخته و جهش امنیتی خود را آغاز کند.

هدف این مقاله رسیدن به چهارچوبی مطلوب برای جهش تولید امنیتی در سازمان های امنیتی نظام ج.ا.ا. است. از آنجایی که هر چهارچوبی نیاز به نقشه راه دارد؛ بیانیه گام دوم به عنوان نقشه راه ملاک عمل قرار گرفته و با توجه به فرمایش های رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیام نوروزی سال ۱۳۹۹، تلاش خواهد شد تا این مهم با استناد به بیانیه گام دوم مورد توجه قرار گیرد؛ از این رو، سؤال آن است چهارچوب مطلوب سازمان های امنیتی نظام ج.ا.ا. برای جهش تولید امنیت کدام است؟

این مقاله به دلیل اینکه متن محور است و بیانیه گام دوم را ملاک عمل قرار داده فاقد فرضیه است، روش مقاله تحلیلی- توصیفی، نوع آن کاربردی- بنیانی، ابزار گردآوری اسنادی و شیوه آن تحلیل محتوای متن محور است. نتیجه حاکی از آن است که جهش تولید در حوزه امنیت مبتنی بر بیانیه گام دوم در ده فرمان و بر روی دو رکن نظری و عملی قرار دارد. در نظر پنج فرمان به ترتیب شامل تمرکز بر مبانی دینی و انقلابی، پیروی از ولایت فقیه، عدالت ورزی؛ بصیرت افزایی و اتکا بر خودی است. در عمل نیز با تمرکز بر استفاده

از نیروهای جوان، کسب تجربه، نخضت علمی، حس گلاویزی و مشارکت مردمی تحصیل خواهد شد.

واژگان کلیدی: امنیت، اطلاعات، بیانیه گام دوم، جهش تولید، سازمان اطلاعاتی.

جستار گشایی

امنیت محصول تلاش مشترک دولت و ملت در پرتو همکاری دوجانبه و قبول مسئولیت طرفین برای اجرای وظایف مصرح در قانون اساسی، اسناد بالادستی، فرامین و تدابیر ابلاغی است و ازاین جهت همه بر وجود آن اتفاق نظر دارند. باوجوداین امنیت با دشواری‌ها و ناملایمات سخت و دشواری مواجه شده به گونه‌ای که در برخی موارد منجر به مرکز ثقل منازعات جوامع انسانی شده است. در خصوص چرایی این منازعات سؤالات متعددی وجود دارد. اینکه چرا با وجود اذعان بر تأثیر امنیت بر زندگی انسان، جامعه انسانی این چنین دستخوش ناامنی شده است؟ چه عواملی در بروز این ناامنی دخیل بوده‌اند؟ چه عواملی در تولید امنیت نقش دارند؟ چگونه باید به امنیت مطلوب رسید؟ و سؤالاتی ازاین دست که پاسخ به آن درخور نگرشی عمیق در مفاهیم، چیستی و چرایی امنیت است. واقعیت امر آن است که انسان از همان ابتدا برای حفظ خود و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کند تلاش‌هایی را در دستور کار قرارداد که در ادامه معطوف به حفظ تمامیت ارضی و بقای سیاسی حاکمیت شد؛ ازاین رو، دولت‌ها در پی آن تلاش خود را معطوف به ترتیبات دفاعی و ملاحظات امنیتی کردند (Treverton:2012:21) قرار گرفتن کشورها در مناطقی که ایستارهای ارزشی ناهم‌سو بر آن استیلا داشته و به نحوی مستعد آشوب، ناامنی و جنگ بودند، بیشتر از دیگران احساس نیاز به امنیت را محور قرار داده و کشورها تلاش‌های خود را در استحکام بخشی به امنیت از طریق ایجاد ساختارهای دفاعی- امنیتی در دستور کار قراردادند.

جمهوری اسلامی ایران نیز که پراکنش منازعات و پیشینه تاریخی خود به دلایل خاص ناشی از قرارگرفتن در منطقه حساس غرب آسیا و برخوردار بودن از منابع نفتی و زیرزمینی، همواره دستخوش تحولات سیاسی- امنیتی بوده ایجاد امنیت را به‌طور خاص در دستور کار خود قرارداد. شرایط ناشی از انقلاب اسلامی و برنتابیدن نظام سلطه با تشکیل حکومت اسلامی صحنه منازعات بین دول استکباری و ایران اسلامی را در دوران بعد از انقلاب اسلامی در عرصه جدیدی قرارداد. این منازعه که به‌طور مستقیم امنیت ملی ج.ا.ا را هدف قرار داده بود با اقداماتی چون حمایت و پشتیبانی از تحکرات داخلی گروه‌های ضدانقلاب، اجرای کودتای نظامی، راه‌اندازی جنگ تحمیلی، حمله‌های تبلیغاتی، تهدید به اجرای عملیات نظامی، برهم زدن امنیت ایران با حمایت از گروه‌های سلفی تنها بخشی از مواردی بود که امنیت ملی ایران را مورد هدف قرارداد. در دوران جدید و با استمرار ناامنی‌های هدایت‌شده توسط غرب در این منطقه که نشان‌دهنده

زخم کهنه و مزمن منازعات دیرینه مسلحانه در منطقه غرب آسیا بوده باعث شد تا این منطقه بیش از گذشته به صحنه چالش‌های امنیتی و نموداری از اعمال زور قدرت‌های بزرگ تبدیل شود.

این شرایط و تعارضات شدید رفتاری نشئت گرفته از سازه‌های ذهنی تقابلی بین ج.ا.ایران و غرب با محوریت دولت جنایتکار آمریکا و رژیم غاصب صهیونیستی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نیازهای ج.ا.ایران در استحکام بخشی به نظام ج.ا.ایران مورد توجه قرار دارد؛ ازاین‌رو، ضرورت نگاه به راهبردی مدون و توسعه توانمندی امنیتی با نگاه به سایر ابعاد توسعه در حوزه‌های ارتقا توان نظامی، سیاسی، اقتصادی و اطلاعاتی، بیش از گذشته در اندیشه متفکرین و نخبگان اطلاعاتی کشور و همچنین سیاست‌گذاران نظام جمهوری اسلامی شایسته توجه است. این مهم اگرچه در چند سال اخیر انجام شده، اما به نظر می‌رسد شایسته بازنگری نقشه راه و معماری جدیدی است که فرمایش‌های مقام معظم فرماندهی کل قوا حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در صدور بیانیه گام دوم و پیام نوروزی سال ۱۳۹۹ فرصت مناسبی را فراهم ساخت تا محقق با نگارش مقاله حاضر در تلاش در جهت استخراج مؤلفه‌های تأثیرگذار در جهش تولید امنیت را با استناد به بیانیه گام دوم مورد توجه قرار و محورهای قابل استخراج برای ساخت الگوی امنیت ساز را در حوزه امنیت ارائه دهد.

در الگوی جدید که می‌تواند معماری اطلاعاتی را در کانون هندسه قدرت امنیتی ایران، ساخت‌یابی نماید، کانون محوری اندیشه نظام ج.ا.ایران - انتزاع یافته از باورهای عقیدتی - "دفاع بازدارنده" نظام ج.ا.ایران با استناد به بیانیه گام دوم است که تلاش خواهد شد تا بخش مهمی از آن در حوزه امنیتی - اطلاعاتی واکاوی شود. در این واکاوی، مسئله تهدید و امنیت واژه‌های مرتبط با آن مورد ارزیابی قرار گرفته و متناسب با آن تهدیدات نظام ج.ا.ایران دنبال خواهد شد. ارتباط ناگسستنی موضوعات این حوزه با موجودیت سرزمینی و حاکمیت ملی به شکل عام و خط‌مشی‌ها و راهبردهای عملیاتی - امنیتی به شکل خاص عامل اثرگذار در زمینه اقدامات امنیتی با رویکرد اطلاعاتی و تلاش برای افزایش بازدارندگی دفاع تهاجمی و متناسب با آن تهاجم اطلاعاتی است؛ ازاین‌رو، و با توجه شرایط حاکم بر کشور، می‌طلبد تا سامانه‌های امنیتی با هدف رسیدن به شرایط مطلوب امنیتی نظام ج.ا.ایران مسئله جهش توان تولید امنیت را به‌عنوان موضوعی جدی مورد توجه قرار دهد. این مهم نیازمند چهارچوب روشی برای احصاء عوامل تأثیرگذار در این جهش است که به نظر می‌رسد بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی؛ فرصت مناسبی برای تدوین این چهارچوب باشد تا سازمان‌های دفاعی - امنیتی نظام ج.ا.ایران مستند به آن راهکار این جهش را فراهم سازند. برای رسیدن به این هدف نگاه به گذشته و تلاش‌های انجام شده در زمینه تدوین کتاب‌ها، نگارش مقالات، برپایی همایش‌ها می‌تواند در ترسیم نقشه راه مؤثر واقع شود.

در جامعه اطلاعاتی ایران تلاش‌های خوبی برای تبیین مفهوم امنیت و امنیت‌سازی انجام شده که از این

موارد می‌توان به آثار منتشره توسط مراکز آموزشی و پژوهشی کشور اشاره داشت. مبانی امنیت ملی اثر محسن مرادیان در سال ۱۳۹۰ چاپ دانشکده فارابی، نظریه‌های امنیت ملی اثر عبدالله خانی، سال ۱۳۸۶ چاپ ابرار معاصر، راهنمای جمع‌آوری اطلاعات، چاپ مرکز آموزشی صیاد اثر محسن مرادیان در سال ۱۳۸۵، مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی اثر افتخاری در سال ۱۳۸۱، چاپ پژوهشگاه مطالعات راهبردی اشاره کرد. در کنار این موارد کتاب‌های خارجی ازجمله اطلاعات از اسرار تا سیاست نوشته لوونتاال در سال ۱۳۸۷ چاپ دانشکده اطلاعات، چهره متغیر امنیت ملی، اثر ماندل در سال ۱۳۹۴ چاپ پژوهشگاه مطالعات راهبردی، سازمان‌های اطلاعاتی و امنیت ملی، اثر هرمان مایکل در سال ۱۳۹۳ چاپ دانشگاه اطلاعات نیز به موضوع امنیت توجه داشتند. آنچه در گستره مفهومی امنیت و اطلاعات و همچنین مأموریت سازمان‌های اطلاعاتی در این کتاب‌ها مشهود است، تفاوت بارز اختلاف نظرها به دلیل موسع بودن امنیت و کار اطلاعاتی است که هر کدام از نویسندگان تلاش داشتند این موارد با ارائه نظریه‌های مختلف پوشش دهند. البته همایش انجام‌شده در جوامع دفاعی - امنیتی و اطلاعاتی ایران نیز در این مسیر اقدامات ارزشمندی بود که انجام‌شده است که ازجمله آن‌ها همایش تحلیل اطلاعات در دو مرحله توسط واجا در سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۸، یکپارچه‌سازی اطلاعات توسط ساحفاجا در سال ۱۳۹۵، همایش امنیت نرم توسط ساحفاسا در سال ۱۳۹۴، همایش تحولات منطقه غرب آسیا در سال ۱۳۹۶ توسط دعاا اشاره داشت.

نوآوری مقاله حاضر در آن است که برای اولین بار با توجه به فرمایش‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیام نوروزی سال ۱۳۹۹ در مورد جهش تولید و ضرورت اجرای اقدامات مرتبط با این دستور در سازمان‌های امنیتی ایران در مورد جهش تولید امنیتی این مهم با رویکرد بومی‌سازی اقدامات اطلاعاتی و امنیتی مورد توجه قرار گرفته است. برای رسیدن به این مهم نیاز به چهارچوبی نظری در مورد اجرایی نمودن این دستور بود که محقق از فرصت به وجود آمده بهره برده و برای رسیدن به این هدف چهارچوب روشی خود را مستند به بیانیه گام دوم ارائه خواهد کرد.

اهمیت این مقاله در آن است که برای اولین بار در حوزه تولید اطلاعات امنیتی چهارچوب بیانیه گام دوم را با رویکردی بومی‌سازی اقدامات امنیتی مورد توجه قرار داده که این مهم می‌تواند چهارچوب مناسبی برای رسیدن به امنیت مطلوب و اقدامات جهشی در تولید امنیت در مأموریت سازمان امنیتی نظام ج.ا.ا. شود. زمانی که این مهم حاصل شود، سازمانی مقتدر در حوزه اطلاعات شکل گرفته و اعتماد عمومی به سازمان با همراه شدن مردم انجام خواهد شد. حاکم بودن این شرایط منجر به تقویت سازه‌های امنیت‌ساز در کشور شده و درنهایت ضریب امنیتی نظام ج.ا.ا. در مقابله با توطئه دشمنان نظام ج.ا.ا. افزایش خواهد یافت. درعین‌حال ضرورت این تحقیق نیز ازاین‌جهت است که سازمان‌های امنیتی ج.ا.ا. با گذر از خلأ

چهارچوب‌های روشی در تولید امنیت، نسبت به جزیره‌ای عمل کردن که منجر به واگرایی گفتمان امنیت ساز در ج.ا.ا خواهد شد، حساس و مانع شکل‌گیری آن شده و در برابر تهدیدات و آسیب‌های مترتب بر امنیت ملی کشور که به‌طور خاص توسط دشمنان انقلاب اسلامی با محوریت آمریکا و هم‌پیمانان داخلی آن صورت می‌گیرد، مصون خواهند ماند. اگرچه این مهم به‌طور صد در صد عملی نیست، اما تا حد قابل توجهی می‌تواند منجر به کاهش تهدیدات امنیتی علیه نظام ج.ا.ا شود.

بر این مبنا سؤالی که در این مقاله ارائه خواهد شد این است که عوامل مؤثر برای جهش تولید امنیت مبتنی بر بیانیه گام دوم کدام است؟ با توجه به اینکه متن بیانیه گام دوم مورد استناد قرار خواهد گرفت، فرضیه‌ای ارائه نخواهد شد. روش مقاله توصیفی-تحلیلی و نوع آن، کاربردی-بنیادی است، ابزار گردآوری به‌صورت اسنادی و کتابخانه‌ای تحلیل محتوای متن محور از بیانیه گام دوم است. از منظر راهبردی اندیشه‌های عالی‌ترین مقام کشور را مورد توجه قرار داده و به لحاظ موضوعی مفهوم امنیت و راهکارهای جهش آن را در به‌روزترین سند بالادستی ج.ا.ا مورد توجه قرار داده است و از منظر کاربردی منشور عملیاتی مناسبی برای سازمان‌های امنیتی و اطلاعاتی نظام ج.ا.ا برای جهش در تولید امنیت است.

فرایند مفهوم‌سازی تولید

در فرهنگ لاتین *prodaction* به معنای استخراج، محصول، کار، عمل، تولید معنا شده است (حییم، ۱۳۸۶). از این منظر تولید در علم اقتصاد بیشترین کاربرد را داشته و درواقع از علم اقتصاد به سایر علوم تزریق شده است. درعین حال در علم اقتصاد علاوه بر مفهوم محصول، به معنای حفاظت و نگهداری هم آمده است (مریدی، ۱۳۷۳: ۱۲). در تعریف از تولید آن را به معنای هرگونه فعالیت و کار (صرف انرژی) که عنصر یا عناصری از طبیعت را به مصرف انسان می‌رساند، آمده است (نوانایی فرد، ۱۳۸۵: ۲۱). برخی نیز تولید را نوعی فعالیت به معنای ایجاد مطلوبیت در زمان حال و آینده می‌دانند (سالواتوره، ۱۳۸۵: ۲۵۵). با این تعریف و مفاهیم برآمده از واژه تولید، برخی این مفهوم را نیازمند وجود بازار مناسب می‌دانند و معتقدند تا زمانی که کالا به فروش نرسیده، درواقع تولیدی هم انجام نشده است (هوفمان، ۱۳۶۷: ۳۲). این نگرش همان نگرش بوردیاری^۱ است که در علم سیاست معتقد است، سیاست نیاز به بازار دارد، خریدار آن هم مردم هستند تا زمانی که بازاری نباشد، خریداری هم برای آن نیست (کاشی، ۱۳۹۰). با این توصیف می‌توان گفت تولید در یک نظر جامع و کامل به معنای خلق مطلوبیت از طریق فعالیت انسانی است که مورد توجه جامعه و برای جامعه انسانی است و توسط یک نهاد مسئول به معنای کل (دولت) و یا نهادهای زیرمجموعه دولت و حتی سایر سازمان‌های غیردولتی برای بهبود زندگی انسان با تولید یک کالای خاص با توجه به نوع مأموریت سازمان و یا نهاد انجام می‌شود.

تولید به معنای ارائه کالا به مردم تابع شرایط و ضوابطی است که می‌تواند مورد توجه دستگاه‌های

تولیدکننده با توجه به نوع محصول قرار گیرد که مهم‌ترین آن توجه به ارزش‌های حاکم بر جامعه و دیگری ملاحظات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی جامعه است. برای رسیدن به این دو محور سازمان تولیدکننده باید به موضوعاتی چون ارزش و کرامت انسانی، توجه به سایر منابع تولید و در صورت لزوم هماهنگی با آن‌ها، انعطاف‌پذیری با توجه به شرایط محیطی را مورد توجه قرار داده و اقدامات خود را متناسب با آن انجام دهد. بی‌توجهی به هر کدام از این موارد، تولیدی ناقص و بدون استفاده را به بار آورده و سازمان (به معنای جامع کل کشور) به سرعت، دچار ورشکستگی و حتی نابودی خواهد شد. همه این موارد در صورت رفع موانع، بهبود محیط، مبارزه با فساد، اجرا و نظارت دقیق، حمایت از تولید داخلی، نهادینه‌سازی «اصل ما می‌توانیم»، تلاش فردی و جمعی، مدیریت مناسب و دلسوزانه، بهره‌گیری از نخبگان و جوانان، راه‌اندازی نهضت علمی، سیاست‌گذاری صحیح و عزم ملی می‌تواند به تولیدی مطلوب منجر شود. در حوزه تولید امنیت نیز همه این موارد صادق است با این تفاوت که نیازمند چهارچوب روشی نظام‌مند است تا این مهم را که در ردیف مهم‌ترین نیاز جامعه انسانی است، برآورده و برای جهش در امنیت‌سازی مورد استفاده قرار گیرد.

نکته مهمی که در خصوص واژه «جهش تولید امنیت» قابل توجه است، اینکه این مفهوم، واژه‌ای بین‌رشته‌ای محسوب شده و از دو موضوع تولید در حوزه اقتصاد و امنیت در حوزه علوم سیاسی گرفته شده است؛ ازاین‌رو، تعریف مشخصی از آن تاکنون دیده نشده و باید توسط جامعه اطلاعاتی و امنیتی برای آن تعریف مشخصی ارائه شود. به نظر می‌رسد جهش تولید امنیت با توجه به تعاریف برآمده از واژه تولید و امنیت می‌تواند این‌گونه باشد؛ مجموعه اقداماتی که توسط سازمان امنیتی - اطلاعاتی در سرعت بخشیدن به مطلوبیت امنیتی - اطلاعاتی با بهره‌گیری از مبانی ارزشی و دینی و با توجه به شرایط محیطی داخلی و خارجی برای رسیدن به امنیت مطلوب انجام می‌شود، جهش تولید امنیتی گویند. به همین منظور برای رسیدن به مطلوب مورد نظر در جهش امنیتی این مقاله با استناد به بیانیه گام دوم اندیشه‌های رهبری را ملاک عمل قرار داده تا مؤلفه‌های تأثیرگذار در این جهش را برای سامانه اطلاعاتی ارائه دهد. قبل از ورود به بحث با توجه به پیچیدگی در مفهوم امنیت و امنیت‌سازی چهارچوب مفهومی امنیت مورد توجه قرار گرفته و در ادامه محورهای مندرج در بیانیه بررسی خواهد شد.

فرایند مفهوم‌سازی امنیت

بر اساس نظریه «مازلو» امنیت بعد از تأمین نیاز جسمانی، به‌عنوان دومین نیاز انسان در سلسله‌مراتب نیازها از جایگاهی شایسته برخوردار است و تا این نیاز برآورده نشود انسان از حرکت به‌سوی سایر نیازها خودداری خواهد کرد (رضاییان، ۱۳۹۶: ۲۳۵)؛ ازاین‌رو، مسئله امنیت، چرایی و چگونگی آن برای انسان امری حیاتی بوده و تشکیل دولت به‌عنوان مهم‌ترین عامل ایجاد امنیت و تشکیل سامانه‌های امنیتی

و اطلاعاتی برای تأمین این امنیت همواره امری مهم و مسئله‌ای حیاتی بوده است.

با وجود تلاش‌های انجام‌شده برای امنیت سازی، هنوز اجماع کامل و جامعی در مورد مفهوم امنیت و شاخص‌های آن به دست نیامده است. یکی از دلایلی که دسترسی به این اجماع را با مشکل مواجه ساخته ناشی از ذهنیت افراد و برداشت‌های آن‌ها در مورد موضوعات خاص و متناسب با دوران و شرایط زمانی خاص حاکم بر کشور و حتی محیط فراملی است. در این شرایط و با توجه به رواج نظریه‌های امنیتی برای ایجاد امنیت که متمرکز بر دو محور و با دو نگاه سخت‌افزاری و نرم‌افزاری است، تنش‌هایی را در جامعه انسانی فراهم ساخته که پیامد آن ایجاد بحران‌های سیاسی، اجتماعی و حتی نظامی است (رک به اسپرینگز، ۱۳۸۷: ۳۴). به‌هرحال در خصوص نظریه‌هایی که تحت این شرایط به وجود می‌آید نمی‌توان به‌صورت مطلق آن را ردّ یا تأیید نمود؛ ازاین‌رو، مفهوم تهدید امنیتی برای کشورهای جهان سومی با مفهوم تهدید برای کشورهای درحال‌توسعه تفاوت داشته و با بررسی وضعیت امنیتی کشور قابل ارزیابی است. ممکن است فرد، سازمان یا حتی کشوری یک موضوع را بر اساس برداشت خود یک مفهوم امنیتی تلقی کند، اما طرف دیگر چنین برداشتی نداشته باشد. به همین دلیل برداشت‌ها بسیار مهم است و می‌تواند منشأ تفسیر و تحولات گوناگونی در عرصه اداره امور کشور یا سازمان گردد. به تعبیر بوزان همین برداشت‌ها هستند که می‌تواند به منازعه امنیتی تبدیل شود (رک به بوزان، ۱۳۹۴: ۲۵). هنر افراد، سازمان یا کشور در این است که از مفاهیم در جای خود استفاده کنند تا اگر یک موضوع امنیتی مطرح و تبدیل به تهدید شد، توان آن را داشته باشد که این تهدید را به فرصت تبدیل کند.

بیشتر صاحب‌نظران سیاسی اعتقاد دارند، نگاه یک‌سویه به امنیت و تمرکز بر روی یکی از مؤلفه‌های نظامی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و زیست‌محیطی در ردیف مهم‌ترین چالش‌های حاکمیت منجر به بروز بحران‌های سیاسی- اجتماعی و درنهایت ناامنی در جامعه شده است. این افراد اعتقاد دارند نگاه توأمان به این مؤلفه‌هاست که می‌تواند نیازهای جامعه را فراهم (Zhouying:2001:234) و از بروز چالش‌های امنیتی جلوگیری نماید؛ ازاین‌رو، وجود یک گفتمان امنیت محور می‌تواند از بروز چالش‌های امنیتی در جوامع جلوگیری کند. اگر در گفتمان اختلاف نظرهایی وجود داشته باشد، می‌تواند با شدت یافتن اختلاف تبدیل به منازعه امنیتی شود، اگر این گفتمان شعور متعارف یک جامعه را شکل داده و تعیین کند چه چیزی را باید گفت و از گفتن چه چیزی اجتناب کرد (Quathail:2000:192)، گفتمان مطلوب امنیتی شکل خواهد گرفت. توجه به اینکه گفتمان چگونه ساخته و پرداخته می‌شود و به جهان اجتماعی چگونه ارزش و معنا می‌دهد، می‌تواند گفتمان مسلط ترجیحات و منافع را ساخته و مسیر پذیرش رسمی یک رفتار خاص را تعیین کند (Sjosted: 2007: 230). با این نگاه گفتمان می‌تواند طبقه‌بندی‌کننده و تفکیک‌کننده موضوعات مختلف سیاسی و اجتماعی و حتی امنیتی باشد. به‌خصوص موضوعات سیاسی

و امنیتی که گفتمان به طور معمول در دل آن ساخته می شود؛ از این رو، دولت ها بر اساس محتوای گفتمان برخی موضوعات را تهدید محسوب می کنند و با امنیتی ساختن موضوع به مدیریت جامعه می پردازند. اینکه چرا چنین حالتی رخ می دهد محصول شرایط محیطی و تحولات حاکم بر محیط امنیتی است. در حوزه امنیت هر گفتمانی برای ظهور و توفیق در بستر تحولات جامعه، تلاش دارد تا با استفاده از اصول گفتمان به اعمال حاکمیت در جامعه بپردازد. یکی از محوری ترین این اصول که در استحکام گفتمان امنیتی نقش مهمی دارد؛ اصل غیریت سازی است (رک به حقیقت، ۱۳۹۳: ۳۲۴). در این اصل، گفتمان با ساخت یک غیر تلاش دارد تا دال های شناوری را که هنوز به صورت سیال در جامعه وجود دارد به سمت خود کشیده و منظومه معنایی خود را شکل دهد. هر چه این منظومه از استحکام بیشتری برخوردار باشد، دوام و توفیق گفتمان برای بقاء ماندگارتر خواهد بود.

در بین این موارد گفتمان امنیتی به دلیل موسع بودن امنیت، شکلی متفاوت از دیگر موضوعات داشته و به دلیل حساسیت قابل تأثیر بر جامعه نیاز به استخراج ابعاد و تعیین مؤلفه های ساخت امنیت دارد. گفتمان امنیتی در عین حال که برگرفته از مفهوم امنیت است و ساخت خود را بر اساس این مفهوم شکل می دهد، به امنیت نیز معنا می دهد. معنایی که در آن هم مفهوم مثبت و هم مفهوم منفی قرار دارد نقش منفی زمانی حاصل می شود که تصمیم سازان و نخبگان کشور نسبت به همه موضوعات به دید امنیتی نگاه کنند. این نوع نگرش در واقع نظم حاکم بر کشور را فرومی ریزد و به دلیل آثار منفی بر افکار عمومی تعادل جامعه در حالتی ناپایستا قرار می گیرد (روزنا، ۱۳۸۲: ۳۱). در عین حال نقش مثبت امنیت نیز به دلیل استحکام بخشی به لایه های قدرت حکومت، منجر به امنیت خاطر شهروندان و در نهایت دفاع از امنیت ملی کشور خواهد شد. به همین دلیل نباید گفتمان امنیتی به عنوان امری مذموم و منفی مورد توجه قرار گیرد، بلکه باید به نقش مثبت و سازنده آن هم توجه کرد، نقشی که محور اساسی آن تلاش برای حفظ و استقرار امنیت در جامعه و در نهایت دفاع از ملت و امنیت ملی کشور است. این برداشت از امنیت باعث شده تا مفهوم امنیت در دو محور سلبی و ایجابی نیز معنا شود که رایج ترین تعریف از امنیت است. در سلبی به معنای نبود تهدید و در ایجابی به معنای آرامش تعریف شده است (رک به لای و لیتل، ۱۳۸۰: ۱۴) نگاه اول در مفهوم سنتی دنبال می شد و بیشتر رویکردی سخت افزاری داشت، اما در نگاه دوم امنیت با رویکردی نرم افزاری در دوران جدید معنا شده است (Sharp, 2005: 43). در نگاه سنتی امنیت، دارای وزن نظامی بود؛ از این رو، امنیت در چهارچوب نظامی گری به معنای نبود تهدید معنا می شد که معروف ترین شعار نمادین آن بر محور «قدرت از لوله تفنگ بیرون می آید» متمرکز شده است. این نگاه در دوران پسا سستی تغییر یافت و چند بعدی بودن امنیت را مورد توجه قرارداد. «برژینسکی^۱» از طرفداران این نظریه می گوید، امنیت ملی ملاحظات بیشتری از امنیت نظامی را در برمی گیرد، از جمله آن ها زمامداری سیاسی، قدرت

اقتصادی، نوآوری تکنولوژیک، حیات ایدئولوژیکی است. نیل به امنیت ملی بدون توجه به این موارد امکان پذیر نیست. در دوران پسااستی نظریه‌های دیگری در تقویت چند بعدی بودن امنیت مطرح شد. بااین وجود، برخی متفکرین در نگاه به ابعاد امنیت روی مواردی خاص بیشتر تأکید داشتند. درحالی که عده‌ای اقتصاد را محور قرار داده‌اند، برخی بر دانش به عنوان قدرت تأکید کرده و اعتقاد دارند، اطلاعات و تکنولوژی در اولویت قرار دارد (رک به مجموعه مقالات امنیت نرم: ۱۳۹۳). به همین دلیل می‌گویند، امنیت زمینه‌وند است (افتخاری، ۱۳۸۸: ۲۵). به طور مثال تکنولوژی درعین حال که در چهارچوب توسعه، امکانات آسایشی بهتر و بیشتری را برای مردم فراهم ساخته، اما در عمل می‌تواند تهدیدی برای امنیت فرهنگی نیز باشد (Lodgard: 1987: 3) تلاش انسان برای آزمایش‌های ویروس شناسی، به تنهایی می‌تواند امنیت زیست محیطی را در کنار سایر تهدیدات امنیتی قرار دهد که نمونه آن رواج ویروس کرونا در سال ۲۰۲۰ در تمام کشورها بوده است.

چهارچوب مفهومی امنیت در ج.ا.ا.

نظام ج.ا.ا. در بین کشورهای تازه به استقلال رسیده بیشترین منازعات داخلی و منطقه‌ای را در طول چهل سال گذشته داشته و با فرازوفروند ناشی از تهدیدات امنیتی متعددی در حوزه سخت و نرم مواجه شده و اکنون در دوران جدیدی قرارگرفته که در آن تهدیدات امنیتی را به صورت ترکیبی نیز تجربه می‌کند. مهم‌ترین دلایل این تهدید که ناشی از برنتابیدن سلطه‌گری نظام سلطه است، منجر به بروز منازعاتی بین دو طرف شده که دامنه آن به سطح منطقه نیز رسیده است. در حالی نظام ج.ا.ا. مبتنی بر آرمان‌های انقلاب اسلامی به دنبال دفاع از تمامیت ارضی، حکومت اسلامی و ملت خود بوده و درعین حال دفاع از مظلومان را در دستور کار قرار داده است، نظام سلطه توسعه طلبی و زیاده‌خواهی را دنبال کرده و برای رویاروی با نظام ج.ا.ا. دست به توطئه زده و چپاول سرمایه کشورهای منطقه را در دستور کار قرار داده است.

اگرچه در چهل سال اول ج.ا.ا. با اقتدار موفق به عبور از تهدیدات امنیتی علیه تمامیت ارضی و حکومت اسلامی و ملت خود شده و اکنون به دوران ثبات رسیده است، اما هنوز برای رسیدن به امنیت مطلوب راه درازی باقی مانده که نیازمند بازتعریفی روشن در حوزه استحکام سازی امنیتی در کشور برای ورود به چهل سال دوم انقلاب اسلامی است. دراین بین نقش سازمان‌های امنیتی -اطلاعاتی ج.ا.ا. همچون گذشته؛ نقشی برجسته و ارزشمند است. این سازمان‌ها به عنوان متولی اصلی تأمین امنیت و حفظ آن نیازمند سازوکاری قوی‌تر؛ منسجم‌تر و کارآمدتر از گذشته هستند. دلیل این امر ناشی از پیچیدگی تهدیدات امنیتی و استمرار خباثت‌های دشمنان انقلاب اسلامی علیه حاکمیت اسلامی است. بااین وجود در دوران کنونی به نظر می‌رسد سازمان‌های امنیتی ج.ا.ا. با گذر از دوران استحکام امنیت نیازمند جهش

تولید در حوزه امنیت باشند که این امر نیازمند تعیین چهارچوبی منطقی و مشخص با توجه به ایدئولوژی حکومت اسلامی و شرایط امنیتی پیش رو دارد. بیانیه گام دوم به عنوان بالاترین و به روزترین سند ج.ا.ا در آستانه گام دوم می تواند این نقش را داشته باشد. این بیانیه چهارچوب روشی مناسب برای تدوین راه کارهای جهش تولید امنیت در نظام ج.ا.ا برای همه سازمان های امنیت ساز در ج.ا.ا و تنظیم کننده نقشه راه برای جامعه امنیتی - اطلاعاتی ایران باشد. مهم ترین مزیت این اقدام بومی سازی اقدامات مبتنی بر اندیشه های ارزشی و انقلابی نظام ج.ا.ا برای رسیدن به امنیت مطلوب بوده و می تواند از آسیب های امنیتی ناشی از وابستگی به غیر و شکست های امنیتی و اطلاعاتی جلوگیری نماید.

تحلیل داده ها

خطاب بیانیه گام دوم که در آستانه ورود به دهه پنجم انقلاب اسلامی توسط رهبر معظم انقلاب اسلامی صادر شد، آحاد ملت به خصوص قشر جوان و توصیه به نهادهای مسئول در ج.ا.ا برای ترسیم نقشه راه به منظور قرارگرفتن در شرایط مطلوب، رشد و توسعه کشور است. با این توصیف و اینکه سازمان ها و نهادهای امنیت ساز نیز در ردیف مخاطبین این بیانیه قرار دارند، استخراج مؤلفه های جهت ساز برای جهش تولید امنیت می تواند چراغ راهی برای این سازمان ها باشد. برای رسیدن به این هدف متن بیانیه مورد بررسی قرار گرفت و مؤلفه ها در قالب محورهای زیر با توجه به میزان تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی در مورد هر کدام مشخص و عین متن گزینش شده است. بر اساس گزینش ها، کلیدواژه ها تعیین و بعد از تحلیل محتوا مهم ترین عوامل تأثیرگذار و جهت ساز برای جهش تولید امنیت ارائه شده است.

الف) تحلیل داده ها در نظر

۱). ارزش های دینی و انقلابی

انقلاب اسلامی ایران انقلاب ارزشی و مبتنی بر باورهای دینی و اسلامی است. قرار گرفتن یک مجتهد در رأس این انقلاب - امام خمینی (ره) - در هیچ انقلاب دیگری مشاهده نشد؛ از این رو، انقلاب اسلامی بزرگ ترین و مردمی ترین انقلاب عصر حاضر بود (بیانیه گام دوم) که با اتکا بر ارزش های دینی و اسلامی ملت ایران موفق به پیروزی شد. بعد از انقلاب اسلامی، حکومت اسلامی، با نهادهای سازی این ارزش ها ساختار حکومتی جدیدی را بنا نهاد که تا به امروز با صلابت پابرجاست و همچنان با صیانت از شعارهایش در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و موفق شد تا نظام دوقطبی را به سه قطبی تبدیل کند (برداشت از بیانیه گام دوم). تأکید رهبر معظم انقلاب اسلامی بر ارزش های دینی و اسلامی و انقلابی، برای تشریح و آشنا شدن جوانان امروز از اعتقادات جوانان دیروز و رمز پیروزی آنان در مقابله با استکبار در صورت پیروی از این ارزش ها است که مهم ترین آن در بیانیه به شکل زیر بیان شده است:

- انقلاب اسلامی با حفظ و پابندی به شعارهای خود همچنان به پیش می رود.

- شعارهای انقلاب هرگز بی مصرف و بی فایده نخواهند شد.
 - هرگاه دل زدگی پیش آمد از رویگردانی مسئولین از این ارزش های دینی بوده است.
 - انقلاب اسلامی به هیچ بهانه ای از ارزش هایش ... فاصله نمی گیرد.
 - انقلاب اسلامی از نظریه نظام انقلابی تا ابد دفاع می کند.
 - ج.ا.ا متحجر و در برابر پدیده های نو به نو فاقد احساس و ادراک نیست.
 - انقلاب اسلامی عیار معنویت و اخلاق را در فضای عمومی به گونه ای چشمگیر افزایش داد.
 - شعور معنوی وجدان اخلاقی در جامعه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می آورد
 - معنویت و اخلاق جهت دهنده همه حرکت ها و فعالیت های فردی، اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است.
 - معنویت و اخلاق با دستور و فرمان به دست نمی آید و حکومت ها ... خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند و زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند
 - حکومت ها با کانون های ضد معنویت و اخلاق به شیوه ای معقولانه بستیزند.
- جهش تولید در حوزه امنیت نیازمند اعتقاد به مبانی دینی و اسلامی است. این مهم با عنوان وعده الهی در قرآن که مستضعفان وارثان زمین هستند (سوره مبارکه قصص - آیه ۳) باید به باور قلبی جوانان برسد. رهبری با علم بر این موضوع، تلاش خود را برای حرکت روبه جلو استفاده از نیروهای جوان بر روی اخلاق معنوی آنان و تأثیر آن بر ادامه مسیر حرکت انقلابی در کشور تمرکز کرده و با بیان **ویژگی های انقلاب اسلامی در هفت محور** شامل پابندی به شعارهایش، بی مصرف نبودن شعارهایش، دین محوری بودن ارزش ها، عدم فاصله گیری از ارزش ها، دفاع از نظریه نظام انقلابی، متحجر نبودن و دارا بودن عیار معنویت و اخلاق به بیان مهم ترین آثار این برکات پرداخته است. در نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی این آثار در پنج محور شامل ایجاد برکات در جامعه، جهت دهنده حرکت ها، جهت دهنده فعالیت های فردی و اجتماعی، تأثیر بر رفتار حاکمان، برخورد با کانون های ضد معنویت خود را نشان داده است؛ ازاین رو، عیار معنویت و اخلاق را می توان از مهم ترین عوامل تأثیرگذار بر اندیشه جوانان شاغل در سامانه های اطلاعاتی و امنیتی دانست. زمانی که این اندیشه در تفکر کاری این افراد نهادینه شود، انگیزه و همت مضاعفی ایجاد خواهد شد که حرکت روبه جلوی امنیت را به صورت جهشی شتاب خواهد بخشید به همین دلیل شایسته است مدیران عالی این سازمان ها روی این موضوع و نهادینه سازی آن در مجموعه اقدام و راهکارهای ارتقاء آن را مدنظر قرار دهند.

۲). پیروی از ولایت

معروف ترین جمله امام راحل (ره) مبنی بر اینکه پشتیبان ولایت فقیه باشید تا آسیبی به مملکت شما نرسد، فصل الخطاب فرمایش معمار کبیر انقلاب اسلامی، در پیروی از خط ولایت و اندیشه های ایشان

در صیانت از امنیت حکومت اسلامی و نظام ج.ا.ا. است. اکنون نیز این مهم با ولایت حضرت آیت الله امام خامنه ای (مدظله العالی) بر امت، همچنان با صلابت به پیش رفته و نظام بیش از گذشته در دوران اقتدار قرار گرفته است. فرمایش های رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیان ناظر بر همین اطاعت پذیری بوده و معظم له با اشاره به نقش حیاتی و مهم امام راحل (ره) در پیروزی انقلاب اسلامی و ایجاد نظام ج.ا.ا.؛ با یاد کردن از ایشان با عنوان رهبری آسمانی و تأیید شده، اطاعت از ولایت فقیه را رمز پیروزی انقلاب اسلامی و ضامن حیات ج.ا.ا. برشمردند که برخی از مهم ترین آن در بیانیه در محورهای زیر آمده است:

- ترکیب جمهوریت و اسلامیت و ابزارهای تشکیل و پیشرفت آن جز با هدایت الهی و قلب نورانی و اندیشه بزرگ امام خمینی (ره) به دست نیامد.
- اگر نبود قدرت عظیم ایمان و انگیزه این ملت و رهبری آسمانی و تأیید شده امام عظیم الشان ما تاب آوردن در برابر آن همه خصومت و شقاوت و توطئه و خباثت امکان پذیر نبود.
- مدیریت های جهادی الهام گرفته از ایمان و اسلام و اعتقاد به «اصل ما می توانیم» که امام بزرگوار به همه ما آموخت ایران را به عزت و پیشرفت در همه عرصه ها رسانید.
- این پدیده مبارک (عیار معنویت و اخلاق) را رفتار و منش حضرت امام خمینی (ره) در طول دوران مبارزه و پس از انقلاب اسلامی بیش از پیش رواج داد.
- آن انسان (امام) معنوی و عارف وارسته از پیرایه های مادی در رأس کشوری قرار گرفت که مایه های ایمان مردمش بسی ریشه دار و عمیق بود.

واژه هایی که رهبری در این بخش در مورد امام راحل (ره) یاد کردند، حاوی دو نکته اساسی است، یکی اینکه پیروی از ولایت می تواند منجر به خنثی سازی توطئه شود. دوم اینکه مدیریت جهادی با الگوسازی از اندیشه و تفکر ولایت در ایران جاری و ساری شده است. با توجه به این دو نکته و نظر به اینکه ولی فقیه نقش محوری در رهبری امت اسلامی داشته و مرکز ثقل هدایت های پیش برنده امت اسلامی است، جهش تولید در حوزه امنیت سازی اساساً باید بر محور فرامین، تدابیر، منویات و توصیه های ولایت فقیه در کشور متمرکز گردد. از این منظر و اینکه جهش با محوریت ولایت فقیه و در نظر گرفتن کرامت انسانی و ارزش های معنوی در مسیر استحکام بخشی به حکومت اسلامی و دفاع از مستضعفان عالم انجام خواهد شد، امنیت سازی و جهش در تولید آن به سهولت انجام خواهد شد. مهم ترین آثار اطلاع از اندیشه های ناب ولایت فقیه استحکام امنیت در دو حوزه نظر و عمل است. در نظر باور به مبانی دینی و اعتقادی و در عمل باور به امنیت سازی با تلاش و مدیریت جهادی محور اقدامات خواهد بود.

۳). عدالت ورزی و مبارزه با فساد

با تشکیل حکومت اسلامی در ایران بعد از انقلاب اسلامی، موضوع عدالت به عنوان یکی از ارکان نظام

ج.ا.ا در قانون اساسی، در همه امور مورد توجه قرار گرفت و تلاش برای اجرایی نمودن آن در جامعه کانون توجهات را به خود جلب کرد. باوجود این اختلاف نظرهایی برای پیاده سازی عدالت پدید آمد که در برخی موارد منجر به بروز تفسیری از عدالت شد که به نظر می رسد بیشتر ناشی از نگرش افراد به مکاتب مورد علاقه خود بوده است. بهر حال راه خروج از این تنش ها و تشخیص درست از مفهوم عدالت با توجه به حاکمیت اسلامی، تعیین چهارچوبی از این مفهوم مبتنی بر قوانین دینی و اسلامی و آموزه های قرآنی است (ساوه درودی، ۱۳۹۶: ۱۱). با توجه به اینکه یکی از کار ویژه های سازمان امنیتی - اطلاعاتی مبارزه با فساد به عنوان مظهر بی عدالتی است، این سازمان ها به دلیل این مهم و مأموریت ویژه خود در حوزه امنیت باید بیش از هر سازمان دیگری موضوع عدالت محوری را در رأس امور خود قرار دهد تا با جلب افکار جامعه صداقت و صراحت خود را به نشان دهد (ساوه درودی، ۱۳۹۴: ۷)؛ از این رو، در حوزه مأموریت سازمان امنیتی - اطلاعاتی مسئله عدالت و آسیب شناسی ناشی از بی توجهی به آن موضوع بسیار مهمی است. با این وجود در این بخش اندیشه های رهبری در حوزه عدالت می تواند راهکارهای توجه به عدالت محوری در سازمان های امنیتی - اطلاعاتی و تأثیر آن در مسیر جهش تولید امنیت و ملاکی برای این جهش محسوب شود که در زیر برخی از مهم ترین موضوعاتی که رهبری در بیانیه به آن اشاره فرمودند، ارائه می شود:

- انقلاب اسلامی کفه عدالت را در تقسیم امکانات عمومی کشور سنگین کرد.
- عدالت باید گوهر بی همتا بر تارک نظام ج.ا.ا باشد.
- دستاوردهای مبارزه با بی عدالتی در این چهار دهه با هیچ دوره دیگر گذشته قابل مقایسه نیست.
- ج.ا.ا در شمار موفق ترین حاکمیت های جهان در جابجایی خدمت و ثروت از مرکز به هم جای کشور بوده است.
- (برای مقابله با فساد) دستگاهی کارآمد، با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه گانه حضور دائم داشته باشد و به معنای واقعی با فساد مبارزه کنند.
- همه باید از شیطان بر حذر باشند و از لقمه حرام بگریزند و ... و دستگاه های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت از تشکیل نطفه فساد پیشگیری و با رشد آن مبارزه کنند.
- عدالت در صدر هدف های اولیه همه بعثت های الهی است و در ج.ا.ا نیز همان جایگاه را دارد ...
- تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه خواری و مدارا با فریبکاران اقتصادی که همه به بی عدالتی می انجامد، به شدت ممنوع است.
- فساد ... توده چرکین کشورها و نظامهاست و اگر در بدنه حکومت ها عارض شود، زلزله ویرانگر و ضربه زننده به مشروعیت آنهاست.
- خطر بروز این تهدید (وسوسه مال، مقام و ریاست) در ج.ا.ا که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه

- زهد انقلابی و ساده زیستی می دادند، هرگز بعید نیست.
- طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه مقامات حکومت اسلامی است.
 - مقابله با فساد، نیازمند انسان‌هایی با ایمان، جهادگر، منیع‌الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است.
 - تقویت اقتصاد مستقل کشور مبتنی بر تولید انبوه و با کیفیت و توزیع عدالت‌محور و مصرف اندازه و مناسبات مدیریت خردمندانه... می‌تواند بر جامعه تأثیر بگذارد.
 - عدالت... در همه جا و همه وقت ممکن و فریضه‌ای بر عهده همه به‌ویژه حاکمان و قدرتمندان است.
 - آنچه که تاکنون شده (در حوزه عدالت) با آنچه باید می‌شده و بشود، دارای فاصله ژرف است.
 - درج. ۱.۱ دل‌های مسئولین به‌طور دائم برای رفع محرومیت‌ها بتپید و از شکاف‌های عمیق طبقاتی به‌شدت بیمناک باشند.

سیاق فرمایش‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی پیرامون رعایت عدالت با این عنوان که عدالت‌گوهری بی‌همتا در نظام ج.ا.ا و انقلاب اسلامی عدالت‌محور است ناظر بر آن است که عدالت خط قرمز نظام ج.ا.ا است. با توجه به این مهم و به‌واسطه حساسیت کار در حوزه تولید امنیت، رعایت عدالت و عدالت‌ورزی در این مسیر نیز باید به‌عنوان خط قرمز اقدامات امنیتی محسوب شود تا سازمانی امن، مطمئن؛ دلسوز و همراه برای مردم ایجاد شود. تأکید رهبری به استفاده از جوانان در اجرای عدالت و اینکه امید من به شماس در باور به سلامت بودن قشر جوان در اندیشه رهبری است. محورهای برآمده از متن بیانیه در حوزه عدالت نشان می‌دهد که رهبری برای اجرای عدالت دغدغه خاصی داشته و همگان را به رعایت آن در اجرای امور توصیه نمودند. طبق جملات بالا در نگاه رهبری برای اجرای عدالت **هفت محور** باید مورد توجه قرار گیرد که این موارد شامل به‌کارگیری افراد سالم و پاک، داشتن طهارت اقتصادی، اجرای اقدامات پیشگیری، حضور دائمی در صحنه، رفتار قاطع با متخلف، وجود دستگاهی کارآمد است. این موارد دقیقاً منطبق با مأموریت سازمان‌های امنیت‌ساز در ج.ا.ا است؛ از این‌رو، شایسته است به‌طورجدی و با نگاهی خاص در درجه اول توسط مدیران راهبردی و در ادامه مدیران عالی و میانی به‌عنوان الگوهای رفتاری سازمان امنیتی - اطلاعاتی مورد توجه قرار گرفته و برای رسیدن به جایگاه والای انسانی و کرامت سازمانی آن را مورد توجه قرار دهند. درعین حال با به‌کارگیری جوانان که دارای دل‌هایی پاک و منیع‌الطبع هستند، راه رسیدن به جهش تولید در حوزه امنیت را هموار کنند. بدون شک این جهش بستگی به رعایت عدالت و عدالت‌ورزی در سازمان‌های اطلاعاتی - امنیتی داشته و مورد رضای الهی و خواست رهبری است.

(۴). بصیرت افزایی

بسیاری از انحرافات و مشکلات جوامع امروزی ناشی از نداشتن بصیرت و عدم شناخت از دشمن است.

این حالت ناشی از نادانی و باور سطحی به حریف است. رایج‌ترین اقدام در دوران معاصر در تغییر باورها با توجه به رشد فناوری و ابزار رسانه در قالب موضوعاتی مانند عملیات روانی با هدف تخریب محاسبات و تأثیر در ادراک جامعه هدف انجام (Naye: 2004:32) و در نهایت منجر به کاهش ضریب امنیت در کشور شده است. شکل امنیت در جوامعی که دچار چنین مشکلی خواهند شد در مثابه موزاییکی شکننده است که با هر اقدامی به دلیل نداشتن ضخامت و عدم استحکام ناشی از خودباختگی، دچار شکنندگی خواهد شد. دشمنان انقلاب اسلامی در طول سال‌های بعد از انقلاب با همین هدف و با توسل به تمام ابزارهای سخت و نرم این اقدامات را علیه امنیت ملی ایران و براندازی نظام ج.ا.ج. بکار گرفتند که در طول چهل سال گذشته در هیچ کدام به موفقیت نرسیدند که فرمایش‌های رهبری که با هدف افزایش بصیرت جامعه اسلامی ایران در بیانیه مطرح شده گواه این ادعاست که به برخی از موارد آن اشاره می‌شود:

- طبیعی بود که سردمداران گمراهی و ستم واکنش نشان دهند.

- یکی از آن دو کانون دشمنی نابود شده و دیگری (با احتضار) دست‌وپنجه نرم می‌کند.
- ج.ا.ج. به اصول خود به شدت پایبند و به مرزبندی خود با رقیبان و دشمنان به شدت حساس است.
- انقلاب اسلامی مرتکب افراط‌ها و چپ‌روی‌هایی که مایه ننگ بسیاری از قیام‌ها و جنبش‌هاست، نشده است.

- در هیچ معرکه‌ای حتی با آمریکا و صدام گلوله اول را شلیک نکرده است.
- دشمنان انقلاب با انگیزه قوی، تحریف و دروغ‌پردازی درباره گذشته و حتی زمان حال را دنبال می‌کنند.

- راهزنان فکر و عقیده بسیارند و حقیقت را نمی‌توان از دشمن و پیاده‌نظامش شنید.
- همه چیز علیه ما بود چه رژیم فاسد... چه دولت آمریکا و برخی از دولت‌های غربی و چه وضع به شدت ناپسامان داخلی و عقب‌ماندگی شرم‌آور در علم و فناوری و سیاست و معنویت.
- انقلاب اسلامی جهان دوقطبی آن روز را به جهان سه‌قطبی تبدیل کرد.
- تقابل دوگانه اسلام و استکبار پدیده برجسته جهان معاصر و کانون توجه جهانیان شد.
- با انقلاب اسلامی نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه رژیم‌های زورگو قلد‌رهای باج طلب بدان دوخته شد.
- زلزله انقلاب (اسلامی) فرعون‌های در بستر آرمیده را بیدار کرد و دشمنی‌ها با شدت آغاز شد.
- انقلاب به یک انحطاط تاریخی پایان داد و کشور را که در دوران پهلوی به شدت تحقیر شده و به شدت عقب‌مانده بود در مسیر پیشرفت قرارداد.
- انقلاب اسلامی ثبات و امنیت کشور و تمامیت ارضی و حفاظت از مرزها را که آماج تهدید جدی دشمنان قرار گرفته بود، ضمانت کرد.

- معجزه پیروزی در جنگ هشت ساله و شکست رژیم بعثی و پشتیبانان آمریکایی و اروپایی و شرقی اش را پدید آورد.
 - انقلاب اسلامی بینش سیاسی مردم و نگاه آنان به مسائل بین‌المللی را به گونه‌ای شگفت‌انگیز ارتقاء داد.
 - انقلاب اسلامی تحلیل سیاسی و فهم بین‌المللی در موضوعات همچون جنایات غرب به خصوص آمریکا، مسئله فلسطین و ظلم تاریخی به ملت آن، مسئله جنگ‌افروزی‌ها و رذالت‌ها و دخالت‌های قدرت‌های قلدر در امور ملت‌ها و امثال آن را از انحصار طبقه محدود و عزلت‌گرفته‌ای به نام روشنفکر بیرون آورد.
 - انقلاب اسلامی امروز هم مانند آغاز با چالش‌های مستکبران روبروست.
 - امروز چالش بر سر حضور ایران مقتدر در مرزهای رژیم صهیونیستی و برچیدن بساط نفوذ نامشروع آمریکا در منطقه غرب آسیا ... است.
 - امروز مشکل غرب جلوگیری از انتقال سلاح‌های پیشرفته ایرانی به نیروهای مقاومت است.
 - (دشمن) امروز ائتلاف‌سازی با ده‌ها دولت معاند یا مرعوب را دارد.
 - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن مایوس‌سازی مردم و حتی مسفولان و مدیران ما از آینده است و ...
 - در دوره پیش رو برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی (معنویت و اخلاق) تنظیم و اجرا شود.
 - ابزارهای رسانه‌ای امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانون‌های ضد معنویت و ضد اخلاق نهاده است.
 - تهاجم دشمنان به دل‌های پاک جوانان و حتی نوجوانان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم.
 - دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره (برخورد با ابزار رسانه) وظایفی سنگین بر عهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسئولانه صورت گیرد.
 - استقلال و آزادی ایران اسلامی، دستاورد، نه بلکه خون‌آورد صدها هزار انسان والا، شجاع و فداکار است.
 - تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت زده است.
- فرمایش‌های رهبری در حوزه بصیرت‌افزایی با قاطعیت بر روی سه محور متمرکز شده است. محور اول اینکه آمریکا دشمن ایران است و در رأس دشمنان ایران اسلامی اقدامات جنایت‌کارانه، خباثت‌آمیز خود

را با به کارگیری برخی از کشورهای همسو، علیه ایران در تمام چهل سال گذشته انجام داده و همچنان در رأس دشمنان انقلاب اسلامی و حکومت و نظام ج.ا.ا مشغول توطئه‌چینی است. در محور دوم رهبری بر این اعتقاد هستند که باور به حقانیت نظام ج.ا.ا، پابندی به اصول انقلاب اسلامی و ارزش‌های آن مهم‌ترین راه مقابله با توطئه‌های آمریکا بوده و عدول از آن را جایز نمی‌دانند. با توجه به منویات رهبری در این حوزه سازمان‌های اطلاعاتی-امنیتی باید اقدامات خود را متمرکز بر کشف و خنثی‌سازی توطئه این رژیم جنایتکار قرار داده و با به کارگیری تمامی امکانات و ابزارهای در اختیار به جنگ اطلاعاتی با آمریکا بروند. سرمایه‌گذاری در این راستا و استفاده از نیروی جوان و با انگیزه که در بیانیه بارها به آن اشاره شده ازجمله راهکارهایی است که سامانه اطلاعاتی باید برای جهش تولید در حوزه امنیت آن را مورد توجه قرار دهد. جهش تولید در این راستا به معنای مقابله بهتر، بیشتر، دقیق‌تر، هگانی‌تر از یک‌طرف و توجیه و اجرای اقدامات آگاه‌سازی اطلاعاتی و ارائه هشدارهای اطلاعاتی بیشتر و قوی‌تر و بانفوذتر از طرف دیگر است که می‌تواند منجر به تقویت ضریب امنیتی نظام ج.ا.ا شود. هر چه این ضریب قوی‌تر و بالاتر باشد، جهش تولید در حوزه امنیت بهتر و بیشتر شکل خواهد گرفت.

۵). اتکا بر اصل ما می‌توانیم

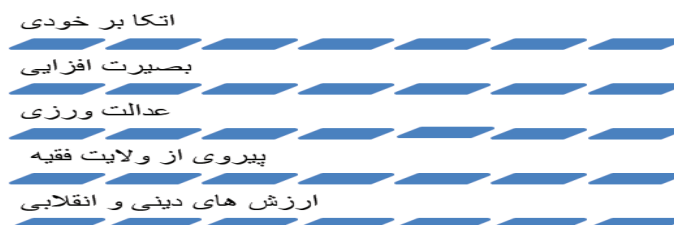
سومین محور که در اندیشه رهبری، از متن بیانیه به دست آمد، امید دادن به نیروی جوان و ایجاد انگیزه در آنان برای رسیدن به آینده روشن است. یا توجه به تلاش استکبار در خصوص تخریب محاسبات ملت (رهبری، ۸/۸/۹۸) به‌خصوص جوانان که از تجربه کمی برخوردار هستند، به نظر می‌رسد نگاه رهبری آن است تا این مهم را در اندیشه نیروی جوان نهادینه سازند. تأکید بر روی «اصل ما می‌توانیم» می‌تواند پیشران مؤثری در رسیدن به اهداف والای ایران اسلامی در مرحله تمدن‌سازی باشد. به‌هرحال تمدن‌سازی؛ نیازمند جهش تولید در حوزه امنیت است و تا زمانی که این جهش فراهم نشود، حرکت به سمت تمدن‌سازی با کندی حرکت روبرو خواهد شد. رهبری با علم بر این موضوع تلاش دارند تا امید به آینده روشن را در افکار قشر جوان با بیان کلمات زیر تقویت نمایند:

- انقلاب اسلامی تنها انقلابی که یک چله پرافتخار را بدون خیانت به آرمان‌هایش پشت سر گذاشته است.
- انقلاب اسلامی با قدرت و شکوه پا به میدان نهاد چهارچوب‌ها را شکست.
- انقلاب اسلامی با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است.
- انقلاب اسلامی و نظم برخاسته از آن از نقطه صفر آغاز شد.
- انقلابیون اسلامی بدون سرمشق و تجربه آغاز کردند.

- انقلاب اسلامی روحیه و باور ما می‌توانیم را به همگان منتقل کرد.
- به برکت تحریم دشمنان اتکا به توانایی داخلی را به همه آموخت و این منشأ برکات بزرگ شد.
- همه راه‌حل‌ها در داخل کشور است و...
- محصول تلاش چهل ساله ... نتیجه جهت‌گیری‌های انقلابی و جهادی است.
- راه‌حل (مشکلات اقتصادی) سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است
- اینکه کسی گمان کند راه‌حل مشکلات اقتصادی زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه گرگ است، خطایی نابخشودنی است.

اصل اتکا به خود با هدف استقلال و عدم وابستگی به غیر، محور حرکت روبه‌جلوی هر حکومتی است. این مهم در صورت تلاش و اعتمادبه‌نفس حاصل شده و کشور را از وابستگی رهایی خواهد داد. رهبری با علم بر این مطلب ابتدا به بیان **ویژگی‌های انقلاب در پنج محور** شامل قدرت، شکوه، صراحت، شجاعت و نظم پرداخته و در ادامه مهم‌ترین **محصولات خوداتکایی را در ده محور** شامل جهت‌گیری انقلابی، جهت‌گیری جهادی، جهت‌گیری اقتصاد مقاومتی، اعتمادبه‌نفس، کشف راه‌حل‌ها، بومی‌سازی، عبور از تحریم، مقاومت در برابر زورگویان، مقاومت در برابر گردنکشان و دفاع از مظلومان برشمردند؛ بنابراین می‌توان گفت برای جهش تولید در حوزه امنیت اعتمادبه‌نفس در بین نیروهای امنیتی -اطلاعاتی نقش مهمی دارد و با توجه به اینکه نیروی جوان بانگیزه و پرشور محور حرکت در این جهش هستند، اعتمادسازی برای این افراد یکی از اقدامات مدیران عالی سازمان است که از طریق تأکید بر بصیرت انقلابی در اندیشه و افکار آنان می‌تواند پیشران دیگری برای جهش تولید در حوزه امنیت تلقی شود.

شکل شماره یک - عوامل مؤثر در جهش تولید امنیت در نظر

ب) تحلیل داده‌ها در عمل

۱). استفاده از جوانان

سیاق متن بیانیه حاکی از آن است که اساساً محور اصلی بیانیه خطاب به جوانان بوده و با هدف آشنا شدن جوانان به مسیر طی شده و ایجاد اعتمادبه‌نفس در آنان و درنهایت توصیه به تلاش جهادی برای

رسیدن به قله‌های افتخار صادر شده است. با توجه به ضرورت آگاهی بخشی به جوانان بیانات رهبری بیشتر تمرکز بر تلاش‌های گذشتگان برای رسیدن به شرایط فعلی بوده است؛ از این رو، به نظر می‌رسد نقطه کانونی و عزیمت حرکت برای جهش تولید با تمرکز بر روی جوانان کشور انجام خواهد شد. در نگاه رهبری مدیران فعلی وظیفه مهمی برای به کارگیری جوانان و استفاده از ظرفیت‌های آنان داشته و باید با انتقال تجربیات، آنان را وارد میدان مدیریت کشور کرده و با تقویت اندیشه جهادی و روحیه انقلابی در این افراد اقدامات لازم را برای جهش تولید مدنظر قرار دهند. مصادیق این ادعا در فرمایش‌های رهبری در جملات زیر که از متن بیانیه اقتباس شده می‌تواند مورد توجه قرار گیرد:

- (فاصله بین باید‌ها واقعیت‌ها) در آینده با حضور نسل جوان، مؤمن و دانا و پرانگیزه با قدرت بیشتر طی خواهد شد.
- مایلم با جوانان عزیزم، نسلی که پا به میدان عمل می‌گذارد تا بخش دیگری از جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ را آغاز کند، سخن بگویم.
- ده‌های آینده دهه‌های شماس و شماست که باید کارآزموده و پرانگیزه و از انقلاب خود حراست کنید و آن را هر چه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (عج) است، نزدیک کنید.
- انقلاب اسلامی جوانان را میدان‌دار اصلی حوادث وارد عرصه مدیریت کرد.
- چشم امید برای اجرای (عدالت) به شما جوان‌هاست.
- رویکرد دینی و اخلاقی در ج.ا.ا. دل‌های مستعد و نورانی به‌ویژه جوانان را مجذوب کرد.
- مجاهدت‌های جوانان در میدان‌های سخت از جمله دفاع مقدس ... ماجراهای صدر اسلام را زنده کرد و ... مساجد و فضاها دینی رونقی بی‌سابقه گرفت و ... نماز و حج و روزه‌داری ... رونق یافت.
- جوانان عزیز شما باید گام دوم را در پیشبرد آن (انقلاب) بردارید.
- راه طی شده ... باید با همت و هوشیاری و سرعت عمل و ابتکار شما جوانان طی شود.
- جوانان ثروت عظیمی برای کشور هستند.
- (خطاب به جوانان) پیشگام در محاصره تبلیغاتی دشمن باشید و ترس و نومیدی را از خود برهانید.
- تهاجم روزافزون به دل‌های پاک جوانان ... (از طرف دشمن) مدنظر است.
- (جوانان) نگاه انقلابی و روحیه انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران را الگوی کامل نظام پیشرفته اسلامی بسازند.
- بسیاری از ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است، همت

- بلند، انگیزه‌های جوان و انقلابی خواهد توانست آن‌ها را فعال کند.
- مهم‌ترین ظرفیت کشور نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل و ایمانی و دینی است.
 - جمع چشمگیر جوانان محقق و اندیشمندی که به آفرینش‌های علمی و فرهنگی و صنعتی و غیره اشتغال دارند، این‌ها ثروت عظیمی برای کشور است.
 - مطالبه عمومی من از شما جوانان آن است که این راه (فراگیری دانش) را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.
 - سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده. به پا خیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما به شدت بیمناک است، ناکام سازید.
 - اگر زمام اداره بخش‌های گوناگون کشور به جوانان مؤمن و انقلابی و دانا و کاردان سپرده شود، این امید (عدالت‌ورزی) برآورده خواهد شد.
 - مجموعه جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد (اقتصاد مقاومتی) برسند.
 - مقابله با آن (وابستگی) جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید من به شما جوان‌ها است.
- بررسی موضوع جوانان در بیانیه بر اساس توصیه‌ها و فرمایش‌های مقام معظم رهبری در چهار دسته قرار می‌گیرد:
- دسته اول-** ویژگی جوانان برای قرارگرفتن در میدان اداره کشور در **۲۱ محور** شامل مؤمن، دانا، پرانگیزه، کارآزموده، کاردان، کارآمد، مستعد، باهمت، هوشیار، اندیشمند، مسلط، نترس، عدالت‌خواه، دارای سرعت عمل، دارای ابتکار، دارای نگاه انقلابی، انگیزه انقلابی، روحیه انقلابی، روحیه جهادی، عمل جهادی، جهادگر علمی بیان شد؛ ازاین‌رو، در انتخاب مدیران جوان این موارد باید ملاک عمل برای مدیران عالی سازمان قرار گیرد.
- دسته دوم-** استفاده از جوانان است که در **سه محور** میدان‌دادن به جوانان، امیددادن به جوانان، بیان تجربه گذشته به‌مثابه چراغ راهی برای حضور مقتدرانه در میدان عمل و صحنه‌های دفاع از انقلاب اسلامی است و هرگونه اقدام در این رابطه بر عهده مدیران خردمند سازمان است.
- دسته سوم-** توصیه‌های رهبری است که در **هفت محور** از بیانات بالا اقتباس شده است. این هفت محور شامل شکستن محاصره تبلیغاتی دشمن، رها شدن از ترس و نومیدی، مسئولیت‌گرفتن در گام دوم، کسب عیار معنویت و اخلاق، فراگیری دانش و نگاه به آن به‌مثابه یک جهاد علمی، استفاده از تجربه گذشتگان،

تلاش برای رسیدن به آرمان‌های بزرگ انقلاب اسلامی است

دسته چهارم- محصول به کارگیری جوانان در اداره امور کشور و حراست از انقلاب اسلامی است که در سه محور درنهایت منجر به ایجاد عدالت، مقابله با وابستگی و تقویت اقتصاد مقاومتی خواهد شد. با عنایت به فرمایش‌های مقام معظم رهبری می‌توان گفت برای جهش در تولید امنیت اولین و مهم‌ترین اقدام که رکن اصلی جهش تولید را تشکیل می‌دهد، وجود سرمایه انسانی با تأکید بر نیروی جوان و استفاده از آنان با در نظر داشتن ویژگی‌های شایسته یک جوان انقلابی است. بیان ۲۱ خصلت برای جوانان در بیانیه مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیتی نیروهای شاغل در حوزه دفاع از امنیت کشور است که باید در سامانه‌گزینشی به‌عنوان محور مورد توجه قرار گرفته و برای آن برنامه‌ریزی مناسبی انجام شود. این مهم نشان از دغدغه رهبری در استفاده از نسل خوب و جوان انقلابی در مشاغل مدیریتی دارد که در صورت قرار گرفتن در این مشاغل بدون شک به‌واسطه روحیه جوانی عامل مهمی در جهش تولید امنیت محسوب شده و می‌توانند سازمان را به جایگاه مطلوب خود به‌عنوان سازمانی امنیت‌ساز، مقتدر و مستحکم تبدیل نمایند.

۲). استفاده از تجربه گذشته

یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که در جهش تولید مورد توجه علم اقتصاد به‌عنوان محور و پایه تولید در علوم دیگر مطرح است، استفاده از تجربه گذشته برای قرارگرفتن در مسیر مطلوب تولید است. این مهم در علوم امنیتی- اطلاعاتی نیز از جایگاه بالایی برخوردار بوده و سازمان‌هایی که چنین مأموریتی را بر عهده دارند، باید با توجه به گذشته این مهم را مورد توجه قرار دهند. تجربه گذشته با هدف جبران خطاها، اشتباهات، کاستی‌ها، نواقص و درنهایت تقویت مسیر جدید می‌تواند الگوی مناسبی برای اصلاح روش‌ها، شیوه‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های عملیاتی باشد. در بیانیه گام دوم رهبری با صراحت به این موضوع اشاره داشته و با اعلام اینکه انقلاب اسلامی آماده تصحیح خطاهای گذشته خود است، دیگران و به‌خصوص قشر جوان را به استفاده از تجربه گذشته تشویق و شناخت آینده را در گرو توجه به این مهم برشمردند که در محورهای زیر قابل توجه است:

- انقلاب اسلامی همواره دارای انعطاف و آماده تصحیح خطاهای خویش است.
 - نادانسته‌ها را جز با تجربه خود و یا گوش‌دادن به تجربه دیگران نمی‌توان دانست.
 - برای برداشتن گام‌های استوار در آینده باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت.
 - منشأ این تحلیل سراپا (زانو زدن در برابر دشمن) غلط‌کانون‌های فکر و توطئه خارجی است.
- یکی از مواردی که در اندیشه رهبری بارها تکرار شده توجه به گذشته ایران و اقدامات استعمار در چپاول ایران به‌خصوص در دوران حکومت قاجار و پهلوی بوده است. ایشان با اشاره به اینکه ایران همواره در ۲۰۰ سال منتهی به انقلاب اسلامی همواره مورد طمع دشمنان خارجی بوده، توجه جوانان را به شناخت از

گذشته و قرار گرفتن در مسیر صحیح توصیه نمودند. این توصیه‌ها در ادامه افزایش بصیرت جوانان کشور نسبت به توطئه شوم استعمار و استکبار در ایران صورت گرفته و عمل به آن می‌تواند راه و مسیر درست در آینده را برای مقاومت در برابر این توطئه‌ها هموار سازد. در حوزه امنیت نیز این مهم باید مورد توجه سازمان‌های امنیتی-اطلاعاتی قرار گرفته و با توجه به اقدامات آمریکا در ایران و توطئه‌های این کشور علیه امنیت نظام ج.ا.و مردم، کشف سرخ‌های جاسوسی و سرخ‌های مرتبط با اقدامات براندازی درواقع گامی برای حراست از انقلاب و نظام اسلامی محسوب شود. کشف بیشتر، برخورد قاطع‌تر و امنیت بیشتر نشان از جهش تولید در حوزه امنیت داشته و باید مورد توجه سامانه‌های امنیت ساز قرار گیرد.

۳. نهضت علمی

یکی از مهم‌ترین راه کارهای وصول به «اصل ما می‌توانیم» تلاش علمی جوانان برای فراگیری دانش امنیتی-اطلاعاتی است. این مهم که مرکز ثقل قوی شدن اندیشه و شناخت از شرایط موجود است، در اندیشه رهبری به‌عنوان موتور پیشران کشور یاد شده و آن را مایه عزت و سربلندی کشور می‌دانند؛ ازاین‌رو، همت و تلاش نیروهای جوان کشور و در ادامه آحاد ملت بر روی فراگیری دانش، مانع از سلطه‌پذیری استعمار بر کشور شده و منجر به تقویت بومی‌سازی در عرصه‌های مختلف خواهد شد. ازاین‌جهت می‌توان گفت نقطه عزیمت جهش تولید در حوزه امنیت با فراگیری دانش امنیتی-اطلاعاتی و تأثیر آن بر توان امنیتی کشور و حاکمیت حاصل می‌شود که رهبر معظم انقلاب اسلامی این موارد را در بیانیه در محورهای زیر بیان فرمودند:

- انقلاب اسلامی موتور پیشران کشور در عرصه علم و فناوری و ... شد.
- دانش وسیله عزت و قدرت یک کشور است.
- روی دیگر دانایی، توانایی است.
- مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم.
- ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم باید به قله‌ها دست‌یابیم و...
- اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعت ... به پیش رفته است.
- دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دویست‌ساله فراهم کند.
- دستاوردهای دانش و فناوری ما در این مدت ... (ایران را) در برخی از رشته‌های حساس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقاء داد.
- (دستاوردهای علمی) در حالی اتفاق افتاد که کشور دچار تحریم مالی و تحریم علمی بود.

- با وجود شنا در جهت مخالف جریان دشمن ساز، به رکوردهای بزرگ دست یافته ایم و این نعمت بزرگی است که باید شب و روز خدا را سپاس گفت.
- باید از مرزهای کنونی دانش در مهم ترین رشته ها عبور کنیم ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم.
- اما این راه طی شده، با همه اهمیتش فقط یک آغاز بوده است، نه بیشتر.
- این جانب همواره به دانشگاه ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان گرم و قاطع و جدی در این باره (فراگیری علم) تذکر و هشدار و فراخوان داده ام.
- ما از صفر شروع کردیم و... اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می رویم. ولی این شتاب باید سال ها ادامه یابد تا آن عقب ماندگی جبران شود.
- مطالبه من از شما جوانان آن است که این راه (فراگیری دانش) را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.
- دشمن بدخواه و کینه توز را که از جهاد علمی شما بیمناک است، ناکام سازید.
- سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و شهیدانی از قبیل شهدای هسته ای نیز داده است.

در بین محورهای مورد نظر، رهبری دانش را مایه عزت، قدرت، توانایی و جوشاندن چشمه یادکرده و عمل به آن را داری آثار مهمی می داند که مهم ترین این موارد در ۱۱ محور از بیانیه به دست آمد. دانش باعث حرکت روبه جلو، فتح قله ها، متکی شدن بر خود؛ کشف سایر علوم، عبور از مرزهای دانشی، فعال شدن مراکز آموزشی، فعال شدن نخبگان، احساس مسئولین بیشتر، جهاد علمی، ناکام کردن دشمن، بنا شدن انقلاب علمی در کشور خواهد شد. بدون شک این آثار مهم ترین محورهای قابل توجه برای جهش تولید در حوزه امنیت محسوب خواهد شد. با توجه به تأثیر مهم دانش در مسیر جهش تولید شایسته است محورهای زیر در مجموعه های امنیتی - اطلاعاتی نظام ج.ا.ا. با توجه به تأکید رهبری برای این جهش مورد توجه قرار گیرد:

- آینده پژوهی محیط محور با توجه به آرمان ها و اهداف انقلاب اسلامی
- تهیه و تدوین الگوی معنویت محور در تمامی سطوح آموزشی از طریق توجه به هنجارها و ارزش ها
- تدوین راهبرد آموزشی از طریق توجه به اندیشه دفاعی - امنیتی مکتب اسلام
- تدوین شیوه نامه یک پارچگی آموزشی با هدف افزایش تعامل بین سطوح داخلی
- تدوین شیوه نامه یکنواختی آموزشی با اهداف و برنامه های ابلاغی دفتر سیاست گذاری
- انعطاف پذیری آموزشی با توجه به تهدیدات و آسیب پذیری ها و ضرورت تغییر در ساختار موجود
- معماری سازمانی آموزشی بر اساس نیاز از طریق توجه به الگوسازی فرایندها

- معماری آموزش اطلاعاتی با توجه به مأموریت ابلاغی و تدابیر اعلام شده از طریق توجه به اسناد بالادستی
 - ضرورت توجه به آموزش و به کارگیری فناوری اطلاعات در تمامی سطوح و ساختار سازمانی
 - تصویرسازی مطلوب آموزش سازمانی از طریق توجه به برنامه ششم توسعه.
- ۴). حس گلاویزی

در مورد این واژه در ادبیات علوم انسانی هنوز تعریف مشخصی وجود ندارد، در محافل اطلاعاتی این واژه برای اولین بار مطرح و حس مقابله با دشمن در مفهومی به نام گلاویزی مطرح شد؛ بنابراین می توان گفت چهارچوب مفهومی حس گلاویزی از باور به وجود دشمن و اقدامات خباثت آمیز او علیه امنیت کشور به دست می آید. بر این مبنا هر اقدامی که توسط حریف علیه امنیت ملی کشور انجام شود، به دلیل تأثیر بر روحیه و اندیشه جامعه انسانی خودی، منجر به تقویت حسی در برابر اقدامات حریف می شود که آن را حس گلاویز شدن با دشمن می نامند. در ج.ا.ا این اقدام در طول چهل سال گذشته با محوریت آمریکا در تمام تحولات ایران اسلامی دیده شد^۱. به همین دلیل نوعی نفرت عمومی در اقدام این کشور در برخورد با ایران اسلامی در اندیشه ها شکل گرفت که بارزترین آن در سال های اخیر در جریان ترور شهید بزرگوار قاسم سلیمانی در سال ۱۳۹۸ دیده شد که حضور میلیونی ملت در مراسم تشییع این شهید بزرگوار نشان از نوعی حس گلاویزی عمومی می دهد؛ اما در حوزه امنیتی- اطلاعاتی این حس تعریف خاص خود را دارد. با تعریفی که از آن به عمل آمد می توان گفت حس گلاویزی در حوزه امنیتی- اطلاعاتی به معنای جدیت، تلاش، همت و پشتکاری کارکنان و مجموعه در اجرای اقدامات عملیاتی برای مقابله با دشمن و به زانو درآوردن آن از طریق کشف و مقابله با اقدامات جاسوسی، براندازی و خرابکاری حریف است. از این منظر باید دشمن و اقدامات او مشخص شود تا حس گلاویزی تقویت شود. در جملات مقام معظم رهبری این حس برگرفته از سخنان ایشان در جملات زیر آمده است:

- با انقلاب اسلامی نماد ایستادگی در برابر قلدوران و زورگویان و مستکبران جهان و در رأس آنها آمریکای جهان خوار و جنایتکار روزیروز برجسته شد.
- در تمام این چهل سال تسلیم ناپذیری و صیانت و پاسداری از انقلاب و عظمت و هیبت الهی آن و گردن برفراشته آن در مقابل دولت های متکبر و مستکبر خصوصیت شناخته شده ایران و ایرانی به ویژه جوانان به شمار می رفته است.
- قدرت های انحصارگر جهان در برابر ایران اسلامی و انقلابی اعتراف به ناتوانی کردند.
- ملت ایران توانست نخست دست نشانده آمریکا را از کشور براند و پس از آن هم تا امروز از سلطه

۱. بارزترین این موارد که نیازی به هیچ مدرک و منبعی ندارد، مراجعه به سند امنیت ملی آمریکا است که همواره در آن ایران را به عنوان تهدید آمریکا یاد کرده و برای مقابله با آن هزینه نیز مشخص کرده است. فقط در سند امنیت ملی سال ۲۰۱۷ در دوران ترامپ آمریکا ۳ میلیارد دلار برای حمایت از گروه های مخالف ایران اختصاص داده بود.

دوباره قلدردان جهانی بر کشور با قدرت و شدت جلوگیری کند.

- پیشنهادهاى آن‌ها (سردمداران نظام سلطه) عموماً شامل فریب و خدعه و دروغ است.
 - (تحولات منطقه تحت تأثیر) حضور قدرتمندانه سیاسى ج.ا.ا در غرب آسیا و بازتاب آن در جهان سلطه است.
 - دولت ج.ا.ا باید مرزبندى خود را با آن‌ها (نظام سلطه) با دقت حفظ کند و... از ارزش‌هاى انقلابى و ملی یک گام عقب‌نشینی نکند. مظاهر عزت ج.ا.ا جز با شجاعت، حکمت و مدیریت جهادى به دست نمى‌آمد.
 - از تهدیدهای پوچ آنان (نظام سلطه) نهراسد و در همه حال عزت و کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد.
 - دولت ج.ا.ا حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند در مورد آمریکا... مذاکره با آن جز زیان مادی و معنوی محصولی ندارد.
- در اندیشه‌های رهبری که مواردی از آن در جملات بالا آمده است، آمریکا هم‌چنان در محور دشمنان ایران مشغول اقدامات جنایت‌کارانه و خباثت‌آمیز علیه نظام اسلامی ایران است. درواقع رهبری با این جملات که در کنار آن اشاراتی به همراهان این کشور داشته و از آن‌ها با عنوان قلدردان، زورگویان، مستکبران، دولت‌های مستکبر و انحصارگر یاد کرده‌اند، درواقع به دنبال بصیرت‌افزایی و تقویت اندیشه دشمن‌شناسی در افکار آحاد ملت به‌خصوص قشر جوان است. بدون تردید آثار آن، همان حسى است که با عنوان حس گلاویزی از آن یاد شده است. در اندیشه رهبری عامل تقویت‌کننده حس گلاویزی که در محورهای بالا به آن پرداخته شد، در هفت محور شامل پابندی به ارزش‌های دینی، انقلابی، ملی؛ عدم عقب‌نشینی در برابر دشمن، مرزبندی با دشمن؛ شجاعت؛ حکمت؛ مدیریت جهادی؛ برخورد حکیمانه، مصلحت‌جویانه با موضوع انقلابی بیان شده است. سازمان امنیتی-اطلاعاتی باید با در نظر گرفتن این هفت محور و تقویت آن در اندیشه نیروها به‌خصوص جوانان حس گلاویزی را برای جهش تولید در حوزه امنیت تقویت کند.
- (۵). مشارکت مردمی

رمز موفقیت سازمان‌های امنیتی-اطلاعاتی با حضور و مشارکت مردمی در جامعه شکل می‌گیرد. رابطه دوسویه ملت و سازمان نقش مهمی در استحکام بخشی به امنیت کشور دارند. زمانی این مهم و این رابطه معنادار خواهد شد که اعتماد عمومی به سازمان و عملکرد آن وجود داشته باشد. سازمان بدون ملت اساساً معنی نداشته و به سازمانی دیکتاتور به‌مثابه ساواک در عصر پهلوی تبدیل خواهد شد. تأکید رهبری در بیانیه به اینکه آنچه ج.ا.ا دارد از حضور و مشارکت حداکثری ملت ایران به‌دست آمده، ناظر بر آن است که سازمان باید با اقدامات خود در مسیر اعتمادسازی، مردم را به‌عنوان مهم‌ترین سرمایه نظام

در دفاع از امنیت حکومت اسلامی همراه خود سازد. وقتی این اعتماد ایجاد شود، نظام اسلامی در برابر توطئه دشمن به واسطه حضور حداکثری ملت در مسائل مختلف کشور بیمه خواهد شد که این مهم در فرمایش‌های رهبری به شکل زیر آمده است:

- ثمرات بالنده انقلاب اسلامی (در حوزه علم و فناوری) محصول آن روحیه و آن حضور و آن احساس جمعی است که انقلاب برای کشور به ارمغان آورد.

- انقلاب اسلامی مشارکت مردمی را در مسائل سیاسی به اوج رسانید.

- انقلاب اسلامی مشارکت مردمی را در موضوعات اجتماعی افزایش چشمگیر داد.

مشارکت مردم در امنیت‌سازی مهم‌ترین خواسته سازمان از مردم است. هر چه این مشارکت قوی‌تر، منسجم‌تر و توده‌ای‌تر باشد، استحکام نظام در حوزه امنیت‌سازی بیشتر خواهد شد. جهش تولید در حوزه امنیت اساساً بستگی به میزان حضور مردم در صحنه‌های سیاسی و اجتماعی دارد. هر چه بیشتر باشد، جهش تولید امنیت بیشتر خواهد شد.

شکل شماره دو- عوامل مؤثر در جهش تولید امنیت در عمل

نتیجه‌گیری

هدف این مقاله رسیدن به مطلوبیت امنیتی برای سازمان‌های امنیتی-اطلاعاتی در ج.ا.ا بود که تلاش شد برای رسیدن به این مهم چهارچوب روشی مناسب و نظام‌مندی برای جهش تولید امنیت تعریف و ارائه شود. در این راستا بیانیه گام دوم با توجه به فرمایش‌های رهبری در نوروز سال ۱۳۹۹ در مورد جهش تولید، مورد توجه قرار گرفت که درنهایت از بررسی بیانیه ده محور اقتباس شد که با عنوان فرامین ده‌گانه از آن یاد شد. این فرامین در دو محور قابل بررسی واکاوی برای سازمان‌های امنیتی-اطلاعاتی نظام ج.ا.ا است تا با استناد به آن مسیر جهش تولید در حوزه امنیت ترسیم و درنهایت برای اجرایی شدن ابلاغ و برای نهادینه‌سازی آن اقدامات لازم صورت گیرد.

نتایج حاصل از این ده فرمان در دو محور **نظری و عملی** قابل تعریف است. در نظر تأکید رهبری بر روی پنج محور به ترتیب شامل، اعتقاد به مبانی دینی و انقلابی و رعایت آن در تمام مسر اقدامات، پیروی از ولایت فقیه به عنوان عالی ترین مقام مسئول در ج.ا.ا، عدالت ورزی و عدالت طلبی در تمام مسیر اقدامات، بصیرت افزایی با تمرکز بر شناخت از توطئه های خبائت آمیز دشمن و سیر تحولات انقلاب اسلامی و زحمات گذشتگان برای تأمین امنیت و حفظ نظام ج.ا.ا و در نهایت اتکا به خودی با اعتقاد بر «اصل ما می توانیم» برای خروج از وابستگی و عدم ورود نظام سلطه برای دست اندازی مجدد به ایران اسلامی است. در عمل نیز پنج محور به دست آمد که شامل استفاده از نیروهای جوان با ویژگی های مطلوب و خصلت های شایسته، کسب تجربه توسط نیروهای جوان با نگاه به گذشته انقلاب اسلامی و تلاش برای شناخت مسیر طی شده، تقویت نهضت علمی توسط مراکز آموزشی و پژوهشی و استادان و تمرکز جوانان برای فراگیری دانش تخصصی و نگاه به آن به مثابه یک عمل جهادی، تقویت حسن تلاویزی با هدف دشمن شناسی و ترغیب به حضور در میدان مبارزه و مقابله با دشمن با روحیه جهادی و انقلابی و در نهایت اجرای اقدام لازم برای حضور حداکثری مردم و مشارکت اطلاعاتی آنان برای تأمین امنیت در ج.ا.ا مهم ترین اقداماتی است که در عمل می تواند منجر به جهش در تولید امنیت شود.

برای رسیدن به این دو محور و جاری ساختن آن، مدیران راهبردی در اولویت یکم باید دستورهای لازم را برای رسیدن به این هدف مقدس و مطلوب بر اساس منویات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دستور کار قرار داده و با اعمال نظارت بر مجموعه و صدور دستور لازم به مدیران عالی و میانی پیگیر اجرای دستور منطبق بر فرامین رهبری باشند. در این خصوص توجه به شاخص های احصاء شده در این ده فرمان که در متن این مقاله به آن پرداخته شده، می تواند در ترسیم نقشه راه برای مدیران عالی و میانی مورد استفاده قرار گرفته و اجرایی شود. اقدام جایگاه های ذی ربط در حوزه اطلاعاتی - امنیتی با هدف اجرای فرامین رهبری در پیاپی و اقدام لازم برای جهش تولید در حوزه امنیت از طریق برپایی همایش های تخصصی،

کارگروه‌های تخصصی، دعوت از صاحبان خرد در حوزه اطلاعاتی و امنیتی برای تبادل نظر و در صورت لزوم بیان سخنرانی می‌توانند در اجرایی نمودن فرامین مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مؤثر واقع شود که امید است این مهم مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- اسپریگنز، توماس (۱۳۷۵)، *فهم نظریه‌های سیاسی*، تهران نشر نی.
- اسپریگنز، توماس (۱۳۸۷) *فهم نظریه سیاسی*، تهران، آگاه
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۸) *مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی*، تهران، مطالعات راهبردی
- توانایی فرد، حسن (۱۳۸۵) *فرهنگ تشریحی اقتصاد*، تهران، فرهنگ.
- حقیقت، صادق (۱۳۸۷) *روش‌شناسی علوم سیاسی*، قم، دانشگاه مفید
- حمیم، سلیمان (۱۳۸۶) *فرهنگ لغات انگلیسی*، تهران، فرهنگ معاصر.
- روزنا، جیمز (۱۳۸۲) *جهان آشوب‌زده*، تهران، پژوهشگاه مطالعات راهبردی.
- سالواتوره، دومینگ (۱۳۸۵) *اقتصاد خرد*، احمد یزدان پناه، تهران، بازگانی
- ساوه درودی، مصطفی (۱۳۹۴)، *اعتدال به‌مثابه روش در اقدامات اطلاعاتی*، تهران، مجموعه مقالات همایش فقه اطلاعاتی، واجا
- ساوه درودی، مصطفی (۱۳۹۶) *الگوهای عدالت‌طلبی در ایران معاصر*، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی
- غلامرضا کاشی، محمدجواد (۱۳۷۹)، *جادوی گفتار*، تهران، آینده‌پژوهان.
- مریدی، سیاوش (۱۳۷۳) *فرهنگ اقتصادی*، تهران، پیشرو.
- مک‌کین لای، آردی و لیتل، آر (۱۳۸۰) *امنیت جهانی*؛ رویکردها و نظریه‌ها، اصغر افتخاری، تهران، پژوهشگاه مطالعات راهبردی.
- گروه مطالعات ریاست جمهوری آمریکا (۱۳۹۳)، *ایجاد صلح و امنیت در خاورمیانه*، ترجمه مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور، تهران. نشر سفیر.
- Lodgard.s (1987). *Overcoming Threats to Europe: A New Deal for Confidens & Security*. Oxford.
- Nye. Joseph(2004). *soft power Public Affairs. us Army war callage Newyork* P.98.soft power
- Qtuathail Gearoid(2000). “*Theorizing Practical Geopolitical Reasoning:The Case of United States Response to War in Bosnia*” political Geograpy.21. No
- Sharp.Gene. (2005) *TheMethcds/of/Nenvioioient Action Extending Horizons Books*
- Sjoštedt Roxanna(2007)” *The Dicursive Origins of a Docttine Securitization Under Harry S.truman and Gorge W. Bush*” Forehgn Policy Analiysis
- Treverton Gregory. F & Ghez Jeremy. J (2012) *Making Strategic Analysis Matter Pittsburgh: RAND Corporation*
- Zhouying. Jin (2001) *Soft technology: the Essential of innovation Chines Academy of Social Scieence*.

